

Türk Tabipleri Birliđi

“Genç Hekimler Çalışma ve Eğitim Hakları İçin Buluşuyor” Çalıştayı Raporu

3 Mart 2018, Ankara

Türk Tabipleri Birliđi (TTB) Asistan ve Genç Uzman Hekim Kolu ile Tıp Öğrenci Kolu tarafından düzenlenen “Genç Hekimler Çalışma ve Eğitim Hakları İçin Buluşuyor” çalıştayı, 3 Mart 2018 tarihinde TTB Toplantı Salonu’nda gerçekleştirildi.

Çalıştayda yeni mezun hekimlerin atanamama ile ilgili sorunları ile tıp ve tıpta uzmanlık eğitimi sorunları ele alınmıştır. Çalıştay, TTB Merkez Konseyi Başkanı Dr. Raşit Tükel’in açılış konuşmasıyla başladı. Forum bölümünde ihraç edilen ve güvenlik soruşturması nedeniyle eğitimi engellenen asistan hekimler ve güvenlik soruşturması ile bekletilen, ataması yapılmayan ve ihraç edilen pratisyen hekimler yaşadıkları sorunları ve deneyimlerini paylaştılar.

“Çalışma Koşulları: Hekimlik Yapmak ya da Yapamamak” başlıklı çalışma grubunda, ataması yapılmayan hekimlerin iş arama sürecinde ve iş bulduktan sonra yaşadıkları sıkıntılar ile bunlara dair çözüm önerileri ele alındı. Kamu görevinden ihraç edilen ve güvenlik soruşturması sonucunda atamaları iptal edilen hekimlerin ucuz emek gücü olarak görülmeleri, çalışma süreçleri üzerindeki denetimlerini günden güne kaybetmeleri ve işlerine yabancılaşmaları, etik ihlallere maruz kalmaları ve tüm bu süreçlerin genç hekimler üzerinde yarattığı psikolojik etkiler tartışıldı. Çalışma grubunda ayrıca, hali hazırda kamuda hizmet veren genç hekimlerin mezun olduktan sonra sağlık sisteminde (özellikle birinci basamakta) yaşayabileceği zorluklar ele alındı.

“Eğitim Hakkı: Uzman Hekim Olmak ya da Olamamak” başlıklı çalışma grubunda ise, tıp eğitimi ve uzmanlık eğitiminde yaşanan sorunlar ele alındı.

Genel Bir Değerlendirme

15 Temmuz darbe girişiminin hemen ardından ilan edilen ve o tarihten bu yana 6 kez uzatılan Olağanüstü Hal (OHAL) ile birlikte en yaygın ve kapsamlı olarak ihlal edilen hak, çalışma hakkıdır. 14 KHK ile ihraç edilen kişi sayısının 108 bin 320, KHK ve HSK’larla ihraç edilen toplam kişi sayısının ise 114 bin 18 olduğu bildirilmiştir. OHAL döneminde çıkartılan KHK’larla ihraç edilen hekim sayısı ise, Sağlık Bakanlığı’ndan bin 927, Tıp Fakültelerinden bin 417 olmak üzere toplam 3 bin 344’dür.

Sağlık alanında kamudan ihraçlar kadar önemli olan bir konu da, güvenlik soruşturmalarının olumsuz olduğu gerekçesiyle mecburi hizmet atamalarının yapılmamasıdır.

3359 sayılı Yasa’yla hekimlere getirilen devlet hizmeti yükümlülüğü atamalarına adli sicil belgesi ile herhangi bir sabıka durumu olmadığını belgeleyenler kabul edilmektedir. Ancak, OHAL sürecinde 29.10.2016 tarihinde çıkarılan 676 sayılı KHK ile 657 sayılı Devlet Memurları

Kanunu'nda yapılan değişiklik sonucunda, işe girişlerde daha önce uygulanmayan güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılmaya başlanmıştır. Güvenlik soruşturmalarını düzenleyen 4505 sayılı "Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"a göre, güvenlik soruşturmalarının, yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde devlet güvenliğinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün, iç ve dış menfaatlerin zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu gizlilik dereceli birimlerde çalışacak kamu personeli hakkında yapılacağı düzenlenmiştir.

Son dönemlerde, devlet hizmeti yükümlülüğünü yerine getirmek üzere, Sağlık Bakanlığı'nın açtığı kadrolara başvuran ve atamaları yapılan çok sayıda yeni mezun hekim, göreve başlamak için güvenlik soruşturmasının sonuçlanmasını beklemeye başladılar. "Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmelięi"ne göre, güvenlik soruşturmasının 60 gün içerisinde tamamlanması gerekirken, aylarca süren bekleyişten sonra, güvenlik soruşturmasının olumsuz geldiği yanıtı verildi. Çalıştayın yapıldığı 3 Mart 2018 tarihi itibarıyla, Sağlık Bakanlığı yetkililerinin açıklamalarına göre, güvenlik soruşturmasının olumsuz gelmesi nedeniyle göreve başlatılmayan hekim sayısı 187'dir. 300'ün üzerinde hekim ise güvenlik soruşturmasının sonuçlanmasını beklemektedir.

Güvenlik soruşturmaları, Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) ile Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ve üniversite hastanelerinde uzmanlık eğitimi hakkı kazananlara ve uzmanlık eğitimini tamamladıktan sonra devlet hizmeti yükümlülüğünü yerine getirmek üzere başvuranlara da uygulanmaktadır. Sonuçta, içlerinde dereceye girme başarısı gösterenlerin de olduğu, TUS sınavını kazanan hekimler, güvenlik soruşturmaları nedeniyle eğitim haklarını kaybetmektedirler.

Bu uygulamalarla, Anayasanın kişinin çalışma hakkını düzenleyen 48. Maddesi ve hakların kısıtlanmasını sınırlandıran 13. Maddesi ihlal edilmektedir.

Güvenlik soruşturmaları olumlu sonuçlanmayanların genellikle muhalif öğrenciler oldukları dikkati çekmektedir.

Atamayı bekleme aşamasında bilgi verilmemekte, güvenlik soruşturması nedeniyle ataması uzayanlara ilgili makamlarca "damgalanmış" gibi davranılmaktadır.

Güvenlik soruşturması olumsuz gelen hekimlerin, mahkemeler yoluyla ya da farklı kaynaklardan aldıkları yanıtlarda, açılmış bir soruşturma ya da davalarının olmadığı, bir ceza almadıkları öğrenilmiştir. Bu konuda açılan davalarda, güvenlik soruşturmasının olumsuz olmasına gerekçe gösterilen iddialar konusunda ortada bir kanıt olmamasına karşın, sonuç değişmemiştir.

Yasal olan kuruluş ve etkinliklere katılmak güvenlik soruşturmalarında "suç" olarak kabul edilmektedir.

Demokratik hakların kullanılmış olması atamayı engellediği için, ataması gecikmiş pek çok hekim atanmasını engelleyebileceği gerekçesiyle yasal ve demokratik yollardan hakkını aramaktan kaçınmaktadır.

Uzun süren eğitimleri nedeniyle mezun olduktan kısa bir süre sonra 25 yaşını tamamlayan ve ailesinin sağlık güvencesi kapsamında çıkarılan genç hekimler, sağlık güvencesiz kalmakta, çalışmadıkları için aylık Genel Sağlık Sigortası primlerini yatıramamakta ve sigorta kapsamı dışında kalarak sağlık hakkından yararlanamamaktadırlar.

Yapılması Gerekenlere İlişkin Kararlar ve Süreçle İlgili Değerlendirmeler

I. "Çalışma Koşulları: Hekimlik Yapmak ya da Yapamamak" Çalışma Grubu

- "Ataması yapılmayan hekimler" iletişim ağı kurulmalıdır (tercihen e-posta grubu).
- TTB'de merkezi düzeyde ataması yapılmayan hekimler için bir çalışma grubu oluşturulmalıdır.
- Ataması yapılmayan hekimlerin hukuki ve idari anlamda izlemesi gereken yollar, bir algoritma haline getirilip TTB aracılığıyla paylaşılmalıdır.
- Ataması yapılmayan hekimlerin tabip odalarına üyelikleri sağlanmalıdır.
- Özel sağlık kuruluşlarında çalışmaya yönelik TTB tarafından daha önceden hazırlanan broşürler internet ortamında paylaşılmalıdır.
- Tabip odaları yönetimlerinin ataması yapılmayan hekimlerin iş bulma süreçlerine katkı sağlaması, iş sözleşmesi şartlarının belirlenmesinde kurumsal olarak müdahil olması sağlanmalıdır.
- Ataması yapılmayan hekimlerin güncel listeleri oluşturulmalı ve bunlar düzenli takip edilmelidir.
- Ataması yapılmayıp özel sağlık kuruluşlarında işe başlayan hekimler, özel sağlık alanındaki sendikal örgütlenmelere katılmaları için teşvik edilmelidir.
- Ataması yapılmayan hekimlerin iş arama sürecinde etik dışı tekliflerde bulunan özel sağlık kuruluşlarının yöneticisi hekimlerle ilgili olarak disiplin soruşturması yürütülmesi talebiyle tabip odalarına başvuruda bulunulmalıdır.
- Ataması yapılmayan hekimlerin aktif katılması hedeflenerek yerel ayakları da olacak şekilde Toplumcu Tıp Akademisi hayata geçirilmelidir.
- Uzmanlık derneklerinin verdiği sertifikasyon eğitimlerine ataması yapılmayan hekimlerin ücretsiz katılımının sağlanması için TTB-UDEK üzerinden girişimlerde bulunulmalıdır.
- Deneyimsiz olmaları nedeniyle iş bulma süreçlerinde sorun yaşayan atanamayan hekimlerin, iş bulmasını kolaylaştıracak sertifika/kurs programlarına katılımı kolaylaştırılmalıdır.
- Tabip odalarının ve TTB'nin verdiği eğitim ve sertifikasyon programlarına ataması yapılmayan doktorların ücretsiz katılımı sağlanmalıdır.

- Pratisyen Hekimlik Kongresine ataması yapılmayan hekimlerin ücretsiz katılımı sağlanmalıdır.
- Ataması yapılmayan hekimlerin sorunları, muhalefet partileri aracılığıyla Meclise taşınmalıdır (basın açıklaması yapılması, grup toplantılarına katılım vb.).
- Ataması yapılmayan hekimlerin sorunlarını kamuoyu ile paylaşmak için medya kanalları kullanılmalıdır.
- 6 ay sonra, ataması yapılmayan hekimlerin sorunlarına ve çözüm önerilerine ilişkin yeni bir çalıştay düzenlenmelidir.

II. “Eğitim Hakkı: Uzman Hekim Olmak ya da Olamamak” Çalışma Grubu

- Sağlıkta dönüşüm programı ile sağlık alanı piyasacı anlayış ile yeniden düzenlenmiş; tıp eğitimi önemini yitirmiş; uzmanlık eğitimi sürecinde eğitim gerileyerek hizmet sunumu ön plana çıkmış; böylece hem tıp eğitimi hem de uzmanlık eğitimi niteliksizleşme sürecine girmiştir.
- Tıp eğitimi toplumsallıktan uzaklaşmıştır.
- Tıp fakültelerinin sayısı ve kontenjanları kontrolsüz bir biçimde artırılmış; iyi hekimlik değerleri görünmez olmuş; öğretim üyeleri ile birlikte çalışma imkanları azalmış; hekimlik uygulamalarına yeterince önem verilmemeye başlanmıştır.
- İntörnlerin statüleri ve görev tanımları net değildir; angaryaya varan iş yükleri söz konusudur ve yönelim eğitimi alamamaktadırlar.
- Tıp fakültelerinden yeni mezun olanlar, birinci basamak sağlık hizmetleri ve pratisyen hekimliğin değersizleştirilmesi sonucu kendilerini TUS’a girmeye mecbur hissetmektedirler.
- Vakıf üniversitelerine bağlı tıp fakültelerinde eğitimle ilgili sorunların daha fazla görüldüğüne ilişkin gözlemler mevcuttur.
- Uzmanlık eğitiminde performans sistemi yüzünden önceliğin yapılan işlem sayısını, bakılan hasta sayısını artırmak olduğu; asistan hekimlere pek çok angarya işin dayatıldığı; çok sayıda asistan hekimin çekirdek eğitim programlarından habersiz oldukları, asistan karnelerinin bir yaptırımının olmadığı görülmektedir.
- Uzmanlık eğitiminde usta-çırak ilişkisinin yerini çırak-çırak ilişkisi almıştır. Birçok eğitim kurumunda asistan hekimler ancak birbirlerinden öğrendikleri bilgiler yardımıyla eğitimlerini ve çalışmalarını sürdürmektedirler.
- Asistanlık döneminde yaşanan birçok sorunun çözülememesinin en önemli nedenlerinden biri, bu dönemin “geçici bir dönem” olarak kabul edilmesidir.
- Sağlık Bilimleri Üniversitesi, şehir hastaneleri gibi yeni yapılanmaların tıp eğitimini ve/veya uzmanlık eğitimini olumsuz yönde etkiledikleri görülmektedir.

- Eğitim hakkı ihlalleri üzerinden dava süreçleri başlatılmalıdır.
- İhraç edilen asistan hekimlerin kongrelere katılması sağlanmalıdır.